

Uitstalverbod

Technische opmerkingen betreffende de
voorstellen in het ontwerpbesluit

Japan Tobacco International – 31 augustus 2017

Inhoud

Introductie	1
Inleiding	1
Uitstal zet niet aan tot roken	2
Uitstal is geen reclame	3
Uitstalverboden zijn niet effectief	3
Concurrentieverstoringen	5
Economische impact	6
Juridische gevolgen	6
Uitzondering tabaksspeciaalzaken	7
Verkoop via luchthavens en tijdens vluchten	7
Internetverkoop	8
Aanverwante producten	9
Conclusie voorstel uitstalverbod	9

Introductie

Japan Tobacco International (JTI) is een van de marktleiders binnen de tabaksindustrie en is actief in meer dan 120 landen en heeft meer dan 26,000 werknemers. Binnen ons portfolio hebben wij de wereldwijd bekende merken zoals Camel, Winston, Mevius, LD en American Spirit. Daarnaast is JTI met de merken Logic en PloomTech een grote speler binnen de markt voor rookloze (tabaks)producten.

JTI heeft met belangstelling kennisgenomen van de internetconsultatie betreffende het conceptbesluit *houdende wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit ter regeling van eisen met betrekking tot aan het zicht onttrekken van te koop aangeboden tabaksproducten en aanverwante producten*. JTI deelt het streven van het Ministerie naar geschikte regelgeving in het kader van tabaksgebruik. Na analyse van het conceptbesluit achten wij het echter noodzakelijk onze technische opmerkingen aangaande het betreffende conceptbesluit in dit document nader toe te lichten.

Inleiding

De Nederlandse tabakssector is reeds in hoge mate gereguleerd. De transpositie van de Europese richtlijn 2014/40/EU (Tabaksproductenrichtlijn) in de Nederlandse Tabaks- en Rookwarenwet heeft een groot aantal nieuwe bepalingen geïntroduceerd, welke een hoog niveau van bescherming van de gezondheid van consumenten beogen te verwezenlijken.¹ In dit kader is het belangrijk te erkennen dat de transpositie van de tabaksproductenrichtlijn in Nederland pas sinds 20 mei 2016 volledig is geïmplementeerd. De resultaten van de implementatie van de tabaksproductenrichtlijn zijn in Nederland nog niet bestudeerd. Het is dan ook opmerkelijk te noemen dat het Ministerie het nu al noodzakelijk acht om tot nieuwe maatregelen over te gaan. Immers, conform de beginselen van betere regelgeving en het zorgvuldigheidsprincipe zouden alvorens dergelijke drastische maatregelen worden overwogen, de resultaten van de huidige regelgeving eerst uitvoerig bestudeerd en beoordeeld moeten worden op hun effectiviteit.

De beginselen van betere regelgeving van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling bepalen onder meer dat regelgeving gebaseerd moet zijn op principes van openheid, participatie, verantwoordingsplicht, doeltreffendheid en samenhang. Deze principes bevorderen de kwaliteit en consistentie van regelgeving. Bovendien waarborgen de genoemde beginselen mogelijkheden voor innovatie en zorgen ervoor dat regelgeving in overeenstemming

---

¹ Richtlijn 2014/40/EU betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake de productie, de presentatie en de verkoop van tabaks- en aanverwante producten [2014] OJ L127/1, overweging 8

is met de principes van vrije concurrentie en handel. Voor het verkrijgen van bruikbare, valide en betrouwbare inzichten over de effectiviteit van de aangepaste Tabaks- en Rookwarenwet zouden er voldoende gegevens moeten worden verzameld om tot objectieve conclusies te kunnen komen. Radicale maatregelen zoals voorgesteld in het conceptbesluit zouden conform het zorgvuldigheidsbeginsel eenduidig gebaseerd moeten zijn op passende evaluaties en metingen van doeltreffendheid van de huidige regelgeving. Een dergelijke effectbeoordeling is in dit dossier afwezig.

Het betreffende Trimbos rapport *Points of sale of tobacco products* (2014) waar het Ministerie zich op beroept om deze drastische maatregel te rechtvaardigen biedt onvoldoende grondslag om te stellen dat het Ministerie hiermee aan haar verplichtingen met betrekking tot effectbeoordeling heeft voldaan. Het rapport is namelijk slechts gebaseerd op aannames en vermoedens. Immers, het rapport constateert dat er onvoldoende onderzoeksgegevens beschikbaar zijn om een conclusie te kunnen trekken over het effect van een uitstalverbod op het aantal rokers in de samenleving.² Bovenal is er in het rapport geen sprake van een grondige en complete analyse van de effecten van de beoogde maatregelen in het conceptbesluit. Accurate, objectieve en complete beeldvorming, waaronder de potentiële negatieve consequenties voor belanghebbenden, is afwezig.

Aangezien de Europese Tabaksproductenrichtlijn in het leven is geroepen ten einde een hoog niveau van bescherming van de gezondheid van consumenten te verwezenlijken, en deze middels de transpositie in de Tabaks- en Rookwarenwet pas sinds een jaar volledig is geïmplementeerd, verzoeken wij het Ministerie dringend de effecten van de transpositie conform de toepasselijke beginselen te beoordelen alvorens over te gaan op de voorgestelde vergaande en ingrijpende maatregelen.

Uitstal zet niet aan tot roken

De ontwerptoelichting stelt dat de uitstal van tabak jongeren in het bijzonder kan aanzetten tot roken, omdat het bijvoorbeeld zou kunnen leiden tot impulsaankopen. Dit veronderstelt ten onrechte dat het zien van tabaksproducten doorslaggevend is op de beslissing om te gaan roken. Deskundig onderzoek heeft reeds aangetoond dat dit niet het geval is:³ de uitstal van tabaksproducten heeft geen effect op rookgedrag. Minderjarigen zijn in dit verband pas geneigd om te beginnen met roken als gevolg van onder meer *peer group pressure*, en verkrijgen tabaksproducten eerder via hun directe omgeving (zoals via volwassenen) dan dat zij deze

---

² K. Monshouwer, J. Verdurmen, T. Ketelaars, M.W. van Laar *“Points of sale of tobacco products”* [2014] p. 23

³ L. Steinberg *“Adolescent Decision Making And The Prevention Of Underage Smoking”* [2010]

aanschaffen in een winkel.⁴ Bovendien is tabaksverkoop aan jongeren onder de 18 jaar in Nederland verboden. Dit betekent dat indien een minderjarige een tabaksproduct wil aanschaffen dit derhalve op een vooraf geplande wijze moet doen omdat er immers ter verificatie van de leeftijd om identificatie zal worden gevraagd. Zodoende kunnen de aankopen van minderjarigen die de leeftijdscontrole weten te omzeilen niet als impulsaankopen worden geclassificeerd.

De uitstal van tabaksproducten fungeert puur en alleen om de bestaande roker de mogelijkheid te geven een geïnformeerde keuze te kunnen maken. Deskundige analyses van rookgedrag⁵ onder volwassenen hebben aangetoond dat het besluit om te beginnen met roken en tabaksproducten aanschaffen vooraf gepland zijn en dat het zeer onwaarschijnlijk is dat de uitstal van tabaksproducten enig effect hierop hebben. Maatregelen gericht op het rookgedrag van volwassen dienen daarom te worden gericht op het besluitvormingsproces van volwassenen om te beginnen of te blijven roken, rekening houdend met de overwegingen die plaatsvinden wanneer zij beslissingen maken over risico's.⁶

Uitstal is geen reclame

De ontwerptoelichting stelt dat verkooppunten tabaksdisplays gebruiken om reclame te maken voor tabaksproducten. Dit is hoogst opmerkelijk en bovendien feitelijk onjuist, aangezien het maken van reclame voor tabaksproducten volgens Artikel 5 van de Tabaks- en Rookwarenwet verboden is. De wet stelt tevens dat de *“reguliere presentatie van te koop aangeboden tabaksproducten of aanverwante producten door middel van het tonen daarvan in een gesloten verpakking tegen een neutrale achtergrond en de normale prijsaanduiding”* niet onder de definitie van reclame valt. Dit begrip is gebaseerd op de eigenlijke en enige functie van de reguliere presentatie van tabaksproducten; het zorgt ervoor dat de consument een geïnformeerde keuze kan maken uit het assortiment op basis van de eigenschappen van de producten die verkocht worden. Het tonen van producten is essentieel voor het goed functioneren van de markt. Het zorgt ervoor dat consumenten kunnen kiezen tussen concurrerende merken en realiseert daarmee een gezonde competitie. De stelling dat het tonen van tabaksproducten reclame zou zijn druist dus niet alleen in tegen de Tabaks- en Rookwarenwet, het zou tevens resulteren in aanzienlijke concurrentievervalsingen.

Uitstalverboden zijn niet effectief

Er bestaat geen concreet bewijs dat het verbieden van het tonen van tabaksproducten effectief is in het voorkomen van jeugdroken of in het terugdringen van het aantal rokers. Ook het

---

⁴ Ibid

⁵ R. Dhar, *“Report On The Consumer Behavior And Decision-Making Of Cigarette Smokers”* [2010]

⁶ Ibid

eerdergenoemde Trimbos rapport kan geen geloofwaardige basis vormen voor de introductie van een uitstalverbod. Het rapport concludeert op twijfelachtige wijze dat *“het waarschijnlijk is dat restricties of een verbod op tabaksdisplays bij verkooppunten zullen bijdragen aan een afname in tabaksgebruik, alhoewel de gevolgen niet groot zullen zijn en zich waarschijnlijk pas na een langere periode zullen manifesteren”*.⁷ Daarnaast hebben de auteurs hun conclusies bewust gebaseerd op de foutieve premisse dat tabaksdisplays een vorm van reclame zijn: *“Studies die expliciet over tabaksdisplays gaan zijn relatief schaars. Desalniettemin, studies over tabaksreclame hebben geconcludeerd dat reclame het aantal rokers doet toenemen. Omdat tabaksdisplays eigenlijk reclame zijn, is het gerechtvaardigd aan te nemen dat de resultaten van de studies die gedaan zijn op tabaksreclame ook van toepassing zijn op tabaksdisplays. Echter moet erop gewezen worden dat displays waarschijnlijk een minder krachtig effect hebben op rookgedrag.”*⁸ De betrouwbaarheid van de resultaten van deze studie daargelaten, heeft het Trimbos verzwegen dat het effect van reclame het resultaat is van zogenaamde *off-pack* reclameactiviteiten, en niet het tonen van het product zelf. Daarnaast is het uiterst kort door de bocht om, als er niet voldoende onderzoek data beschikbaar is ten einde een uitstalverbod te kunnen rechtvaardigen, vervolgens conclusies van niet gerelateerde onderzoeken over te nemen en zonder enige argumentatie te concluderen dat de resultaten daarvan dan ook op dit dossier van toepassing zouden zijn. Het moge duidelijk zijn dat het Trimbos rapport slechts speculatieve redeneringen en aannames maakt in plaats van objectieve en wel gefundeerde conclusies.

Daarnaast is er sprake van tegenstrijdigheden tussen de conclusies in de ontwerptoelichting en de studies waaraan men refereert om deze conclusies te onderbouwen. De ontwerptoelichting refereert aan een studie die volgens het Trimbos rapport gebaseerd is op *“geschikte en uitgebreide data sets”* en stelt vervolgens dat deze studie concludeert dat het uitstalverbod in Canada efficiënt is gebleken. Echter concludeert deze studie het tegenovergestelde; het uitstalverbod heeft geen significante verandering aan het rookgedrag in Canada teweeggebracht.⁹

De meest recente analyses van bestaand consumentenonderzoek over uitstalverboden concluderen dat deze onderzoeken noch betrouwbaar bewijsmateriaal bevatten, noch de effectiviteit van een uitstalverbod met betrekking tot jeugdroken en het stoppen met roken

---

⁷ Ibid, supra 2, p. 146

⁸ Ibid, p. 137

⁹ Ian Irvine and Hai Nguyen *“Retail Tobacco Display Bans”* [2014] verkrijgbaar via:

<http://www.canadiancentreforhealthconomics.ca/wp-content/uploads/2014/03/Hai-et-al.pdf>, p. 18.

Consequently, the current study may be the first of its type, and while the data base used is ideal for confronting the question at hand, we find no systematic support for a significant impact of the bans on participation or quit intentions, and just limited support (among youth) for a reduction in intensity. Our findings were invariant to a number of robustness checks.

onderbouwen.¹⁰ De bewering in de ontwerptoelichting dat uitstalverboden in andere landen tot een daling in het aantal rokers heeft geleid is volgens analyse eveneens aantoonbaar onjuist¹¹:

- Uit onderzoeken in Australië, Canada en Europese landen waar een uitstalverbod is doorgevoerd blijkt dat er geen bewijs is dat uitstalverboden een gecorreleerd effect hebben gehad op de daling van het aantal rokers, noch bij volwassenen en noch bij minderjarigen.
- In Australië is zelfs een tegengesteld gecorreleerd effect waargenomen waarbij het uitstalverbod leidde tot een stijging in het aantal rokers vanaf 14 jaar en ouder.
- Ook in Canada is er een gecorreleerd effect waargenomen waarbij het uitstalverbod leidde tot een stijging in het aantal minderjarige rokers vanaf 15 tot 19 jaar.

Ook antitabakslobbygroepen hebben toegegeven dat uitstalverboden niet werken. De stichting ASH heeft hierover het volgende geconcludeerd: *“Een economische analyse van de impact van het uitstalverbod van toepassing op de verkooppunten in Ierland, gebaseerd op AC Nielsen data, laat zien dat er geen statistisch significante veranderingen in de verkoop van sigaretten hebben plaatsgevonden als gevolg van de implementatie van de wetgeving, rekening houdend met seizoenschommelingen en andere onderliggende tendensen”*.¹²

Concurrentieverstoringen

Zoals reeds aangegeven brengen uitstalverboden aanzienlijke concurrentieverstoringen met zich mee en verstoren deze de vrije markt van tabaksproducten. Deskundige analyse heeft aangetoond dat uitstalverboden aanzienlijke toetredingsdrempels voor nieuwe merken en spelers op de markt creëren en innovatiedynamiek in de weg staan.¹³ Fabrikanten worden daarnaast meer geforceerd om te concurreren op basis van prijs, wat naar verwachting ook in Nederland zal leiden tot een verzakelijking van de markt. Het is niet geheel ondenkbaar dat het laatstgenoemde onbedoelde neveneffecten met zich mee kan brengen op het gebied van de preventie van jeugdroken, omdat de lager geprijsde tabaksproducten de drempel van expliciete kosten ('out-of-pocket kosten') omlaag kunnen brengen.

Daarnaast is reeds aangetoond dat uitstalverboden leiden tot merkconsolidatie, wat de merkloyaliteit nog verder zal versterken bij merken die succesvol zijn en bekendheid genieten.

---

¹⁰ D. Midgley, *“Analysis of the Existing Consumer Research Relevant to Bans on the Display of Tobacco Products in Retail Outlets”* [2016]

¹¹ A. Lilico *“Economic Analysis of the Restrictions on the Display of Tobacco Products”* Europe Economics June 2017

¹² ASH response to the UK Department of Health's 2014 Consultation on plain packaging http://www.ash.org.uk/files/documents/ASH_929.pdf

¹³ A. Lilico, *“Economic Analysis of a Display Ban and/or a Plain Packs Requirement in the UK, A report by Europe Economics”* [2008]

Dit zal een disproportioneel effect hebben op fabrikanten met een klein marktaandeel. Volwassen rokers zijn merktrouw en wisselen niet of nauwelijks van merk voor redenen anders dan prijs of wanneer zij op de hoogte zijn van beschikbare alternatieven. In de volwassen en afnemende markt voor tabaksproducten is 'brand-switching' cruciaal voor een succesvolle toegang tot de markt voor nieuwe producten.

Economische impact

Volgens het Ministerie zijn er geen aanwijzingen dat een algeheel uitstalverbod voor de verkooppunten een directe omzetsdaling tot gevolg heeft. Dit lijkt een ongefundeerde stellingname aangezien het Ministerie hieromtrent geen zelfstandige economische impactanalyse heeft laten uitvoeren. Daarnaast hebben diverse analyses inzake soortgelijke situaties in het buitenland geconcludeerd dat uitstalverboden met name op tabaks- en gemakszaken, een grote impact hebben.¹⁴ Denkt u hierbij aan een verschuiving van de markt naar de grotere kanalen, alsmede het verlies van klanten en secundaire en incidentele aankopen.

De maatregelen zullen er verder voor zorgen dat de verkoopkanalen geconfronteerd gaan worden met langere transactietijden bij het verkooppunt. Naast verloren omzet brengt dit tevens verhoogde beveiligingsproblemen met zich mee, aangezien de verkoper tijdens de transactie extra wordt belemmerd en haar winkel minder goed kan monitoren. Daarnaast zullen de kosten ter implementatie van de beoogde oplossingen en om het personeel opnieuw te trainen, alsmede het verminderde winkelbezoek ervoor zorgen dat de tabaks- en gemakszaken onevenredig geraakt zullen worden door deze maatregelen.

Bij ontstentenis van enig bewijs dat uitstalverboden daadwerkelijk gezondheidsvoordelen met zich meebrengen of dat deze aantoonbaar hebben geleid tot een afname van het aantal rokers, is het betreurenswaardig dat het Ministerie desalniettemin voor deze maatregelen kiest, en daarmee de legitieme inkomstenbron van de tabaks- en gemakszaken ongegrond ondermijnt en aan de kant zet.

Juridische gevolgen

Het verbieden van het tonen van tabaksproducten is in strijd met de fundamentele rechten van fabrikanten, waaronder de vrijheid van meningsuiting (het zenden en ontvangen van informatie) en het recht op vrijheid van ondernemerschap. Fabrikanten hebben het recht om te communiceren over de karakteristieken van hun producten, inclusief handelsmerken. Daarnaast hebben consumenten het recht om dergelijke informatie te ontvangen. Het verbieden van

---

¹⁴ Ibid

commerciële expressie bij verkooppunten schendt daarom de essentie van het recht op vrijheid van meningsuiting voor commerciële doeleinden.

Aan de andere kant realiseren wij ons dat deze rechten niet absoluut zijn en dat de restrictie daarvan in sommige gevallen gerechtvaardigd kan zijn. Echter, het is in deze aan het Ministerie om te onderbouwen dat de restricties noodzakelijk en proportioneel zijn. Het is om de in dit document uiteengezette redenen duidelijk dat het Ministerie haar bewijslast- en onderbouwingsverplichtingen niet is nagekomen, en dat derhalve de schendingen van de genoemde fundamentele rechten niet gerechtvaardigd zijn.

Tevens zijn wij ervan overtuigd dat het conceptbesluit het beginsel van het vrije verkeer van goederen schendt, een beginsel welke beschermd is onder het Europees recht. Meer specifiek is dit voorstel voor een uitstalverbod een technisch voorschrift welke de toegang tot de markt van geïmporteerde goederen zal belemmeren (en daarmee discrimineren tegen dergelijke goederen) en tot negatieve gevolgen zal leiden voor de concurrentie tussen fabrikanten en merken. Dit zal nadelig gevolgen hebben voor de toegang van producten uit andere lidstaten.

Uitzondering tabaksspeciaalzaken

Het conceptbesluit stelt dat speciaalzaken die enkel tabaks- en aanverwante producten verkopen zullen worden uitgezonderd van het uitstalverbod. Dit houdt in dat deze speciaalzaken geen enkel product mogen verkopen dat niet gerelateerd is aan tabaksgebruik of het gebruik van elektronische sigaretten. De formulering van deze uitzondering demonstreert dat het conceptbesluit niet gebaseerd is op de realiteit in de markt en op een degelijk onderzoek naar de eigenlijke marktsituatie. In Nederland bestaat er immers geen enkele tabaksspeciaalzaak welke uitsluitend tabaks- en aanverwante producten verkoopt. Daarnaast is de gestelde uitzondering in strijd met de huidige definitie van “speciaalzaak” zoals vastgelegd in de Tabaks- en Rookwarenwet. Mocht het conceptbesluit uiteindelijk onverhoopt worden ingevoerd, verzoeken wij u dringend de huidige definitie van speciaalzaak aan te houden en deze categorie ondernemers uit te zonderen van de werkingssfeer van het besluit.

Verkoop via luchthavens en tijdens vluchten

De verkoop via luchthavens en tijdens vluchten is in hoge mate gereguleerd. Een verbod op uitstal zal ook in dit kanaal geen invloed hebben op het voorkomen van jeugdroken. Verreweg het grootste deel van de reizigers is volwassen, slechts 1,6% van alle reizigers via de luchthaven Schiphol is tussen de 12 en 18 jaar oud.¹⁵ Van de minderjarigen reist het overgrote deel onder

---

¹⁵ Informatie verstrekt door luchthaven Schiphol, 2017

supervisie van ouders of andere volwassenen. Daarnaast is het voor volwassenen pas mogelijk tabaksproducten te kopen op vertoon van een geldig identiteitsbewijs en boardingpass, wat ervoor zorgt dat de leeftijdsgrens strikt wordt gehandhaafd.

Het verbod op uitstal in dit kanaal zal resulteren in inkomstenverlies van Nederlandse duty free shops en vliegmaatschappijen. Deze concurreren namelijk niet alleen op lokaal niveau, maar ook met andere internationale luchthavens en vliegmaatschappijen welke niet aan Nederlandse wetgeving omtrent het uitstalverbod onderhevig zullen zijn. Dit zal er effectief toe leiden dat die luchthavens en vliegmaatschappijen die niet in Nederland gevestigd zijn een concurrentievoordeel zullen genieten. Immers, wanneer reizigers niet kunnen vaststellen of en waar het gewenste merk tabaksproduct verkocht wordt, zullen deze de aanschaf uitstellen totdat zij bij internationale concurrenten terecht kunnen. Het verbod op de uitstal zal derhalve een grote impact hebben op het concurrentievermogen van Nederlandse luchthavens en vliegmaatschappijen.

Internetverkoop

Ten einde jeugdroken te voorkomen is geschikte regelgeving essentieel, zo ook met betrekking tot internetverkoop. Dergelijke regelgeving kan de toegang van minderjarigen tot tabaks- en aanverwante producten voorkomen, en kan ervoor zorgdragen dat er geen producten worden verhandeld waarvan de toepasselijke accijns en belastingen niet zijn afgedragen. Desalniettemin is het instellen van een uitstalverbod op internetverkoop niet effectief in het voorkomen van jeugdroken.

Het Ministerie heeft voor deze maatregel geen enkel bewijs geleverd dat de uitstal van tabaks- en aanverwante producten op het internet leidt tot verkoop aan minderjarigen en dat de beoogde maatregel hieromtrent dit probleem zal oplossen. Voor deze doeleinden zijn leeftijdscontroles middels betaalmiddelen en op moment van bezorging van de producten vele malen effectiever. Ook hier heeft het Ministerie verzuimd enige onderbouwing of zorgvuldigheid toe te passen om de beoogde maatregel te rechtvaardigen.

Het vereiste dat er slechts summiere en feitelijke informatie op basis van tekst mag worden gecommuniceerd op de online verkooppunten illustreert wederom dat het Ministerie geen moeite heeft gedaan om de restricties op een zodanige manier voor te stellen welke de handel zo min mogelijk belemmert. Het Ministerie stelt zelfs dat indien consumenten meer informatie willen, deze naar andere kanalen moeten gaan om de gewenste informatie te verkrijgen. Het feit dat het gros van de online verkooppunten geen fysieke winkels hebben en dat dit dus zal leiden tot een verschuiving in de markt wordt hier derhalve genegeerd.

Aanverwante producten

De ontwerptoelichting stelt dat de beoogde maatregelen onder meer gerechtvaardigd zijn vanuit het belang van het beschermen van de volksgezondheid en het ondersteunen van rokers die willen stoppen met roken. Het is dan ook betreuenswaardig dat er in het ontwerpbesluit geen erkenning is voor de rol die aanverwante producten zoals e-sigaretten kunnen spelen bij het potentieel beperken van de schade als gevolg van roken. In die zin is het van belang dat deze producten zichtbaar zijn voor de consument in alle verkooppunten. Door het uit het zicht nemen van innovatieve rookloze alternatieven zoals de e-sigaret wordt de consument beperkt in haar mogelijkheid om kennis te nemen van dergelijke producten. Dit zal een belemmerend effect hebben op het overstappen van rokers naar potentieel minder schadelijke alternatieven.

De ontwikkelingen op het gebied van de zogenaamde *potentieel verminderd risico* productcategorie is veelbelovend. Recente onderzoeken schatten dat elektronische sigaretten ongeveer 95% minder schadelijk zijn dan traditionele rookwaar.¹⁶ Het Britse ministerie van Volksgezondheid heeft zich gerealiseerd dat effectieve preventiemaatregelen gebaseerd moeten zijn op bewijs (*evidence based policy*) en heeft in haar plan *Towards a Smokefree Generation* beaamd dat zij consumenten die willen overstappen naar potentieel minder schadelijke alternatieven zoals e-sigaretten zal ondersteunen.¹⁷ Aangezien het VWS eveneens streeft naar het verminderen van de schade veroorzaakt door roken zou het uit het zicht nemen van deze potentieel minder schadelijke alternatieven een obstakel zijn in het bereiken van deze doelstelling. Om deze redenen verzoeken wij het Ministerie e-sigaretten buiten de beschouwing van het besluit te laten.

Conclusie voorstel uitstalverbod

JTI is het fundamenteel oneens met het voorstel in het conceptbesluit om de uitstal van tabaks- en aanverwante producten te verbieden. Er is geen bewijs dat uitstalverboden leiden tot een vermindering in de prevalentie van roken.

Het voorkomen van jeugdroken, ervoor zorgen dat minderjarigen geen toegang hebben tot tabaksproducten en het garanderen dat volwassen rokers op de hoogte zijn van de gezondheidsrisico's die roken met zich meebrengt behoren tot de kernbeginselen van onze gedragscode. JTI steunt geschikte en proportionele regelgeving om deze doelstellingen te behalen en zet zich hiertoe volledig in.

---

¹⁶ Public Health England, "*E-cigarettes: an evidence update*" (2015)

¹⁷ UK Department of Health, "*Towards a Smokefree Generation*", juli 2017

Het Ministerie heeft het conceptbesluit niet weten te onderbouwen inzake hoe zij verwacht dat een uitstalverbod zal bijdragen aan het beperken van jeugdroken en aan het reduceren van het aantal rokers in Nederland. De onderzoeken waar het Ministerie zich op baseert zijn fundamenteel ondeugdelijk en gebaseerd op aannames en vermoedens. Economische impactanalyses zijn in dit dossier niet uitgevoerd. Daarnaast is er geen rekening gehouden met de beoogde effecten van de implementatie van de Europese Tabaksproductenrichtlijn welke pas sinds kort in de Tabaks- en Rookwarenwet is omgezet. Deze effecten zijn immers nog niet onderzocht alvorens tot de drastische maatregelen inzake het beoogde uitstalverbod over te gaan. Daarnaast zullen deze maatregelen vergaande negatieve effecten hebben op de legale en illegale handel en zullen deze concurrentieverstoringen veroorzaken.

Aangezien er geen deugdelijk en overtuigend bewijs is waaruit blijkt dat de beoogde maatregelen effectief zullen zijn in het behalen van de voorgenomen beleidsdoelstellingen, verzoeken wij het Ministerie dringend om af te zien van het uitstalverbod. Zoals reeds in andere landen is gebleken hebben uitstalverboden simpelweg niet het beoogde effect en kunnen deze zelfs tot averechtse effecten leiden. De maatregelen die aantoonbaar effect hebben op het rookgedrag van minderjarigen zijn die maatregelen die van meet af voorkomen dat minderjarigen tabaksproducten kunnen aanschaffen. In dit verband zijn campagnes zoals 'NIX18', alsmede een strengere handhaving van de leeftijdsgrens en het strafbaar stellen van volwassenen die voor minderjarigen tabaksproducten kopen veel effectievere maatregelen dan het beoogde uitstalverbod. JTI is gaarne bereid hierover samen met het Ministerie in overleg te treden.